ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Башука Олега Романовича на тему: «Адміністративно-правові засади протидії проявів дискримінації дільничними офіцерами поліції в Україні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертації. За сучасних умов розвитку української держави вирішення проблем забезпечення та захисту прав і свобод людини та громадянина визначається як першорядне завдання. Конституція України вперше проголосила обов'язок держави взнавати, дотримуватися й захищати права і свободи людини та громадянина. Реалізується це завдання шляхом покладання конкретних обов'язків на цілу систему органів держави: законодавчі, виконавчі, судові органи, органи прокуратури, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та ін.

Сьогодні назріла нагальна необхідність змін, спрямованих на підвищення ефективності діяльності ОВС у сфері забезпечення захисту особи від протиправних посягань, на посилення гарантій соціальної і правової захищеності населення. Побудувати дійсно демократичну, правову державу, яка засвідчила своє прагнення стати повноправним членом ЄС, неможливо без належного захисту прав і свобод громадян. Найважливішу роль у виконанні цього завдання відведено органам Національної поліції, покликаним захищати життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, інтереси суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань. Виконання ж функції захисту може бути реалізовано лише за умови, що правоохоронні органи дійсно будуть гарантами дотримання та забезпечення прав і свобод, законних інтересів громадян, зокрема у сфері дотримання принципу недискримінації у суспільстві. У зв'язку із цим забезпечення прав і свобод людини, безсумнівно, має стати одним з основоположних принципів правоохоронної діяльності.

У цьому контексті дисертацію О. Р. Бащука цілком логічно вважати актуальною та своєчасною. Ґрунтовне дослідження здобувачем питань адміністративно-правового впливу на забезпечення прав і свобод людини та громадянина у сфері реалізації державної антидискримінаційної політики з боку органів поліції з урахуванням сучасних досягнень правової науки певною мірою заповнює наявну прогалину і сприяє подальшому розвитку наукової думки.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням низки загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Їхнє застосування визначає логічну побудову дисертації та дозволяє послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і задачі, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання значного обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, розробок фахівців у галузі теорії держави і права, адміністративного права, міжнародного права.

Дисертант поставив перед собою досить важливу мету у визначенні дискримінації як теоретико-правової категорії та основного змісту її запобігання та протидії органами (підрозділами) Національної поліції України, окреслення напрямів державної антидискримінаційної політики України, місця та ролі дільничних офіцерів поліції в її реалізації з урахуванням особливостей адміністративно-правового статусу цих працівників поліції, розкриття спрямувань і форм взаємодії дільничних офіцерів поліції з суб'єктами владних повноважень у сфері боротьби з дискримінацією та населенням, а також вироблення висновків, рекомендацій і пропозицій з розвитку відповідного законодавства України з урахуванням міжнародно-правових актів у цій сфері.

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених задач і досягнення мети дослідження. Отже, винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне монографічне дослідження, яке виконане дисертантом особисто.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів. Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що проблематика застосування адміністративно-правових засобів протидії дискримінації службою дільничних офіцерів поліції залишається недостатньо розробленою. Тому відсутність належної законодавчої бази в означеній сфері, а також необхідність проведення відповідного монографічного дослідження зумовлюють актуальність вибору теми дисертації.

Це дослідження містить нові положення у галузі адміністративного права, що розв'язують найбільш важливі наукові завдання з питань теоретико-правового осмислення, обґрунтування та формулювання практичних рекомендацій і пропозиції щодо організації та здійснення за допомогою спеціального адміністративно-правового інструментарію запобігання й протидії дискримінації дільничними офіцерами поліції, а також ключових напрямів вдосконалення відповідного законодавства України.

Передусім автор дисертації вдало розкрив визначення поняття дискримінації як безпосереднього чи опосередкованого, усвідомленого обмеження у визнанні, реалізації або користуванні основоположними суб'єктивними правами індивіда, так само й надання необґрунтованих привілеїв і переваг особі/групі осіб за певною персональною ознакою, що призводить до реального стану невілювання засад верховенства права та правової рівності, а також визначено основні ознаки цього соціально-правового явища (с.40). Під протидією дискримінації запропоновано розуміти сукупності спеціальних правових засобів і заходів, спрямованих на

недопущення дискримінації, створення умов для своєчасного виявлення її фактів, забезпечення захисту і відновлення порушених прав постраждалої особи, притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за порушення заборони дискримінації (с.41).

Також підтримуємо позицію автора, що державно-правовий механізм забезпечення запобігання та протидії дискримінації в Україні розглядати у вигляді сукупності трьох базових взаємопов'язаних структурних елементів, серед яких інституційна, нормативно-правова, процедурна складова, а також визначено функції цього механізму: організаційно-правова, регулятивна, правоохоронна, превентивна, правовідновлювальна, статистично-аналітична, інформаційно-просвітницька функції (с.41-43).

Належним чином здійснено характеристику системи суб'єктів владних повноважень у сфері запобігання та протидії дискримінації, а також проведено їхню класифікація за такими ланками: суб'єкти владних повноважень з питань парламентського контролю у сфері протидії дискримінації; суб'єкти владних повноважень з питань урядового контролю у сфері протидії дискримінації – Урядовий уповноважений з прав осіб з інвалідністю, Урядовий уповноважений з питань гендерної політики, Освітній омбудсмен України, Уповноважений із захисту державної мови; суб'єкти владних повноважень з питань реалізації загальних повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері протидії дискримінації; суб'єкти владних повноважень з питань реалізації спеціальних повноважень центральних органів виконавчої влади та суб'єкти владних повноважень місцевого рівнів у сфері протидії дискримінації (с.59-60).

Заслуговує на увагу позиція автора щодо систематизації адміністративного законодавства України з питань запобігання та протидії дискримінації у сфері поліцейської діяльності, що складається з п'яти блоків нормативно-правових актів, серед яких: загальний, компетентнісний, правозахисний, галузевий, експертно-аналітичний блок, а також міжнародно-

правових актів в окреслених аспектах за трьома блоками – загальносоціальний, спеціальний, правоохоронний блоки (с.98).

Окреслено сутність та особливості взаємодії дільничних офіцерів поліції з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними і юридичними особами різної форми власності, громадськими формуваннями та іншими суб'єктами у сфері запобігання та протидії дискримінації, що охоплює загальновідомчу, міжвідомчу, міжгалузеву, місцеву ланки та ланку публічно-приватного партнерства, а також наведено напрями та форми такої взаємодії (с.136-137).

У дисертації обгрунтовано місце і роль Національної поліції України в процесах реалізації державної антидискримінаційної політики України із чіткою кореляцією з відповідними функціями державно-правового механізму забезпечення запобігання та протидії дискримінації в Україні. В означеному ракурсі розвинуто теоретико-правові підходи щодо розуміння сутності та специфіки реалізації адміністративно-правового статусу дільничних офіцерів поліції у сфері запобігання і протидії дискримінації. Він має певні суттєві особливості, зумовлених одночасним виконанням загального і спеціального правового статусу працівника поліції та законодавчих приписів у сфері забезпечення суб'єктивних прав особи, принципу недискримінації у службовій діяльності, здійсненням заходів із недопущення заборони дискримінації на відповідній поліцейській дільниці (с.140).

Варто погодитися зі здобувачем щодо двох напрямів вдосконалення адміністративно-правових засад запобігання та протидії дискримінації дільничними офіцерами поліції: зовнішній напрям – покращення ключових аспектів із забезпечення повного довиконання міжнародно-правових зобов'язань і міжнародних договорів України у сфері реалізації та захисту прав людини, протидії дискримінаційним проявам у суспільстві, а також щодо продовження сталого реформування правоохоронної сфери, які викладені у низці вітчизняних стратегічних документів, планів їхньої реалізації та інших подібних документах; внутрішній напрям – базований на

міжнародно-правових стандартах з прав людини та провідних практик організації поліцейської діяльності, розвиток правового масиву з питань запобігання та протидії дискримінації поліцією, зокрема дільничними офіцерами поліції (с.158-159).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування і використання. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження питань застосування адміністративно-правових засобів протидії дискримінації дільничними офіцерами поліції, а також визначення шляхів удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях, положеннях, висновках і рекомендаціях, сформульованих у дисертації. Основні результати дисертації викладено в 10 наукових працях, з яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях України, одна – у науковому виданні зарубіжної країни, чотири – тези виступів на науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд із вищезазначеним, у дисертації є певні дискусійні положення, недостатньо аргументовані положення, зокрема:

1. Дисертантом наголошено, що КУпАП напряму не передбачено адміністративної відповідальності за дискримінаційні прояви (с.118). У зв'язку з чим доречно отримати від здобувача відповідь про наявність в адміністративному законодавстві України правових норм щодо можливості накладення стягнень за вчинення дискримінаційних дій саме у сфері службових повноважень дільничних офіцерів поліції.

2. Дисертантом вказано, що дільничні реалізують свій адміністративно-правовий статус із залученням до цього на паритетних засадах багатьох суб'єктів приватного сектору. У цьому контексті ключовою вимогою є виконання службових обов'язків вказаних поліцейських з обов'язковим урахуванням базових інтересів і потреб громадян на території

обслуговування (с.134). Автору доцільно було б більш детально зупинитися на питаннях взаємозв'язку процедури оцінки рівня довіри населення до поліції із заходами протидії дискримінації дільничними офіцерами поліції.

3. У дисертації запропоновано низку змін і доповнень до чинного законодавства України, зокрема до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. Водночас здобувач відповідні нововведення не подав у консолідованому вигляді, що у певній мірі ускладнює узагальнене враження від таких пропозицій.

4. У роботі дисертантом окремий підрозділ присвячений питанням розвитку і сучасного стану державної антидискримінаційної політики в умовах трансформації правоохоронної функції держави. Тому, насамперед, необхідно було б запропонувати авторське визначення поняття «державної політики» в означених аспектах. Його відсутність дещо ускладнює комплексне розуміння сутності та змісту стратегічних напрямів діяльності відповідних вітчизняних суб'єктів владних повноважень із забезпечення реалізації та захисту прав і свобод громадян, зокрема у сфері недопущення дискримінації за будь-якою ознакою з боку поліції, на новітньому етапі розбудови інтеграційних взаємин України з країнами ЄС.

5. Доцільно було б приділити більше уваги розгляду повноважень Міністерства юстиції України та Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України щодо адміністративно-правового забезпечення ними реалізації вітчизняної державної антидискримінаційної політики. Ця пропозиція пов'язана із тим, що повноваження вказаних центральних органів виконавчої влади розглянуто лише у загальних рисах, що недостатньо для з'ясування їхньої ролі у відповідному напряму державної політики України.

Оскільки вищезазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, свідчать про складність та різноплановість проблем практики реалізації адміністративно-правових засад протидії дискримінації дільничними офіцерами поліції в Україні, на загальну позитивну оцінку

дисертаційного дослідження О. Р. Бащука вони суттєво не впливають і не знижують його високий науковий рівень та практичне значення.

Висновок

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України.

Підсумовуючи все зазначене вище варто відзначити, що дисертація Бащука Олега Романовича на тему: «Адміністративно-правові засади протидії проявів дискримінації дільничними офіцерами поліції в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретну наукову задачу, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, а сам автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

Директор навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Сергій ШЕВЧЕНКО**

Підпис засвідчую:

Перший проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **Олександр ЮНІН**